

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖNSÖZ	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

BANDIRMALİZÂDE HÂŞİM BABA HAYATI VE ESERLERİ

1. HAYATI.....	15
2. ESERLERİ.....	17
2.1. Divan.....	17
2.2. Vâridât.....	17
2.3. Ankâ-yı Meşrık.....	17
2.4. Devriyye-i Ferşiyye.....	17

İKİNCİ BÖLÜM DİN VE TASAVVUF

1. DİN.....	19
1.1. Allah.....	19
1.2. Melek.....	19
1.2.1. Cebrâil.....	20
1.2.2. İsrâfil.....	20
1.3. Kur'ân-ı Kerîm.....	20
1.4. Peygamberler.....	21
1.4.1. Hz. Âdem.....	21
1.4.2. Hızır.....	22
1.4.3. Hz. İsâ.....	23
1.4.4. Hz. Mûsâ.....	24
1.4.5. Hz. Yûsuf.....	24
1.4.6. Hz. Muhammed.....	24
1.5. Dört Halife (Hulefâ-yi Râşidîn).....	26
1.5.1. Ebu Bekir Osmân Ömer.....	26
1.5.2. Ehl-i Beyt.....	26

1.5.3. Hz. Ali.....	27
1.5.4. Hz. Hasan.....	29
1.5.5. Hz. Hüseyin ve Kerbelâ faciası.....	29
1.5.6. Hz. Fatıma.....	31
1.6. Sahabeler.....	31
1.6.1. Kanber-Selman.....	31
1.6.2. On iki İmam (Eimme-i İsnâ-Aşer).....	32
1.7. Ahiret.....	33
1.7.1. Kabir.....	33
1.7.2. Kıyamet, Haşir, Mahşer.....	34
1.7.3. Cennet ve Cennetle İlgili Unsurlar.....	34
1.7.3.1 Kevser.....	35
1.7.3.2 Tûbâ.....	35
1.7.3.3 Hûr-Gilmân.....	36
1.7.3.4.Rıdvan.....	36
1.7.4. Cehennem.....	36
1.8. Ölüm.....	37
1.9. Ruh.....	37
1.10. Bezm.....	37
1.11. Hidâyet.....	38
1.12. Şefaât.....	38
1.13. Kâfir, Küfür.....	39
1.14. Secde.....	39
1.15. Kible.....	40
1.16. Mî râc.....	40
1.17. Kabe, Beytullah.....	41
1.18. Kurban.....	42
1.19. Mescid.....	42
2. TASAVVUF.....	42
2.1. Tarikat.....	42
2.2. Seyri Sülûk.....	43
2.3. Abdal.....	44
2.4. Derviş.....	44
2.5. Pir, mürşid.....	45
2.6. Hırka.....	45
2.7. Zikir.....	46
2.8. Himmet, inâyet.....	47

2.9. Kerâmet.....	47
2.10. Marifet.....	48
2.11. Zühd.....	48
2.12. Mâsivâ.....	48
2.13. Fenâ-Bekâ.....	49
2.14. Rind-Zâhid.....	50
2.15. Dünya.....	51
2.16. Sır, Esrâr, Râz.....	51
2.17. Fakr, Kanaât.....	51
2.18. Sâlik, Mürit.....	52
2.19. Dergâh:.....	53
2.20. Tecellî.....	53
2.21. Vahdet, Kesret.....	54
2.22. Gönül, Dil, Kalb.....	54
2.23. Âşık.....	55
2.24. Semâ.....	55
2.25. Vuslat, Firkat.....	55
2.26. Meyhâne.....	56
2.27. Riyâ.....	56
2.28. Terk.....	57
2.29. Hallâc-ı Mansûr.....	57
2.30. Edhem.....	58
2.31. Ab-ı Hayat.....	59
2.32. Kafdağı- Ankâ.....	59
2.33. Nefis.....	61
2.34. Velâyet-Nübüvvet.....	62
2.35. Dört kapı (Çehâr Bâb).....	63
2.36. Tevellâ ve Teberrâ etmek.....	65
2.37. Aşk.....	65
2.38. Sahibu'z-Zamân.....	67
2.39. Mehdî.....	67
2.40. Çârdeh Ma'sûm-i Pâk.....	68
2.41. Ye'cûc-Me'cûc.....	68
2.42. Cem, Cemü'l-Cem.....	69
KAYNAKLAR	71
METİN	75

ÖNSÖZ

Türklerin İslamiyet’i kabulüyle başlayıp, Arap ve Fars edebiyatlarının etkisinde gelişerek Tanzimat dönemine kadar varlığını sürdürmüş olan Divan Edebiyatı, kendine has edebiyat anlayışıyla asırlar boyunca Türk milletinin estetik duygularını ifadede bir aracı olmuştur. Her geçen yüzyılda bir adım daha öteye giden bu edebiyat, 18. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve daha pek çok alanda yaşamış olduğu olumsuz koşullara rağmen gelişimini sürdürmüş, asrın başında Nedim ve sonunda Şeyh Gâlip gibi iki büyük şairi yetiştirmiştir. Özellikle, tarihimizde Lale Devri olarak adlandırılan 1718-1720 yılları arasında bilimsel, kültürel, sosyal vb. alanlarda dikkate değer gelişmeler söz konusudur. Şüphesiz Divan Edebiyatı da bundan nasibini almıştır. Bu dönem şair kadrosu bakımından en kalabalık dönemdir. Bununla birlikte çok az sayıda şair nitelikli eserler ortaya koyabilmiş ve 18. yüzyıl Divan Edebiyatının son parlak dönemi olmuştur.

Önceki yüzyıllarda olduğu gibi bu yüzyılda da tasavvuf şiirde işlenen en önemli konulardan biridir. Ömrünün bir dönemine kadar Celvetîlik âdab ve erkânına göre yetişmiş olan Haşim Baba, daha sonra Bektaşîliğe meylederek bu yolda kayda değer bir mesafe kat etmiştir. Bektaşîlikte önemli bir makam olan Dedebabalık makamına kadar yükselen şair, bizzat kendi iç dünyasında muhtelif tezahürleriyle yaşamış olduğu tasavvufî coşkuyu şiirlerine başarılı bir şekilde taşımıştır. Şair, Allah aşkını, Ehl-i Beyt sevgisini en samimi duygularla terennüm eder. Didaktik bir amaçla kaleme aldığı şiirlerinde Allah’a ulaşmanın yollarını ve bu yolda sâliklerin karşılaştıkları güçlükleri anlatır. Ona göre, vahdete ulaşabilmek için bir mürşide-pîre bağlanmak ve onun rehberliğinde azami gayret göstermek gerekmektedir. Bütün divan şairleri gibi Hâşim Baba da rindâne bir bakış açısıyla olaylara yaklaşır. Kaba, hoşgörüsüz tavırlarından dolayı zâhidi eleştirir. Ona, aşk yoluna girmeyi tavsiye eder.

Bu çalışmada, Bursa İnebey Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi’nde Genel nr. 750-1 ve Süleymaniye Kütüphanesi’nde Mihrişah

Sultan, nr. 363'te kayıtlı nüshalar karşılaştırmalı olarak incelendi. Çalışma ana hatlarıyla üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde şairin hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Divan, dinî ve tasavvufî unsurlar açısından incelenmiştir. Çalışmanın en hacimli kısmı olan üçüncü bölümde ise Divanın metni verilmiştir. Bütün çabalarımıza rağmen elde olmayan nedenlerden dolayı hata ve eksikliklerimiz bulunabilir. Bu hususta katkıda bulunacak olanlara şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmayı hazırlamam esnasında yardımlarını esirgemeyen Değerli Hocam Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a ve Yrd. Doç. Dr. Sadettin EĞRİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Akif Yalçinkaya